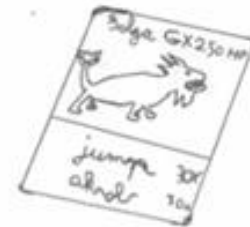
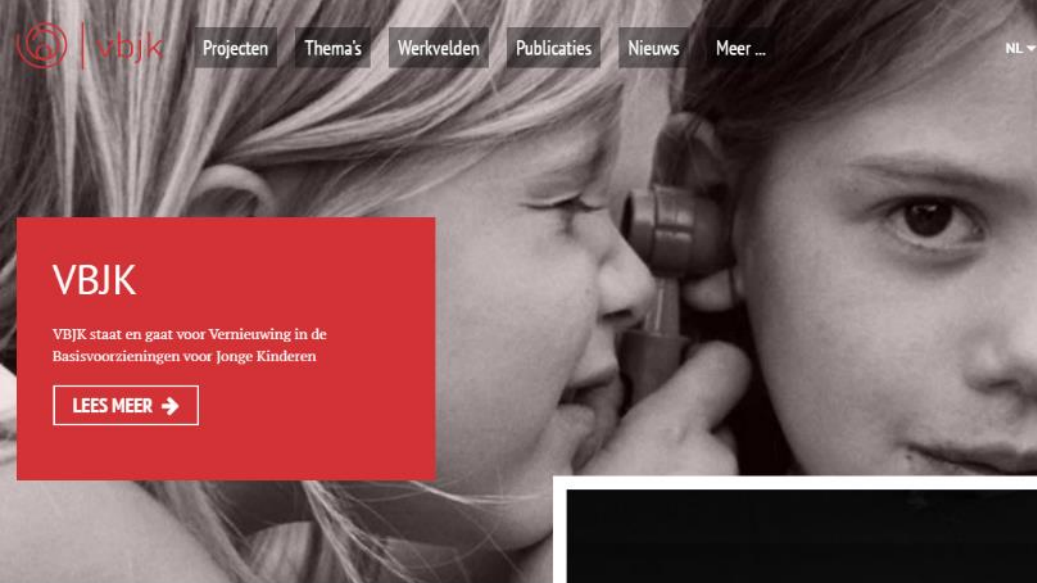

Kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd voor schoolgaande kinderen

Reflectiedag BOA Mechelen, 27/04/2022

Caroline Boudry & Brecht Peleman

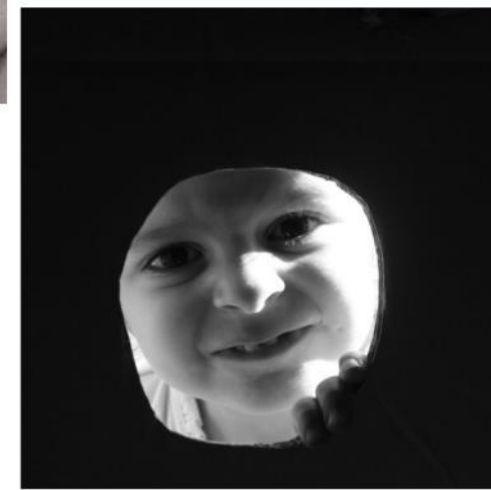

VBJK

VBJK staat en gaat voor Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen

LEES MEER →

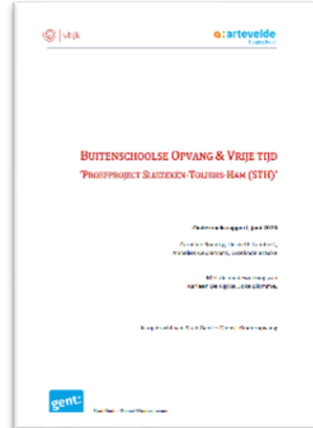

| Wat doet VBJK?

Het zit in onze afkorting...

VBJK werkt aan Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen. Denk aan kinderopvang voor baby's en peuters, buitenschoolse opvang voor kinderen van 3 tot 12 jaar, alle vormen van gezinsondersteuning, het kleuteronderwijs ... Via projecten, onderzoek en beleidsadvies werkt VBJK stevast *samen* met het werkveld aan kwaliteit en vernieuwing, zodat er voor kinderen en gezinnen altijd en overal goede basisvoorzieningen zijn.

NAAR ONZE MISSIE →

| Wie zijn wij?

Onderzoek en innovatie in basisvoorzieningen

Participatief onderzoek

Begeleiden coördinatoren en coaches

Ontwikkelen ondersteuningsmateriaal

In partnerschap met praktijk en beleid

| Wie zijn jullie?

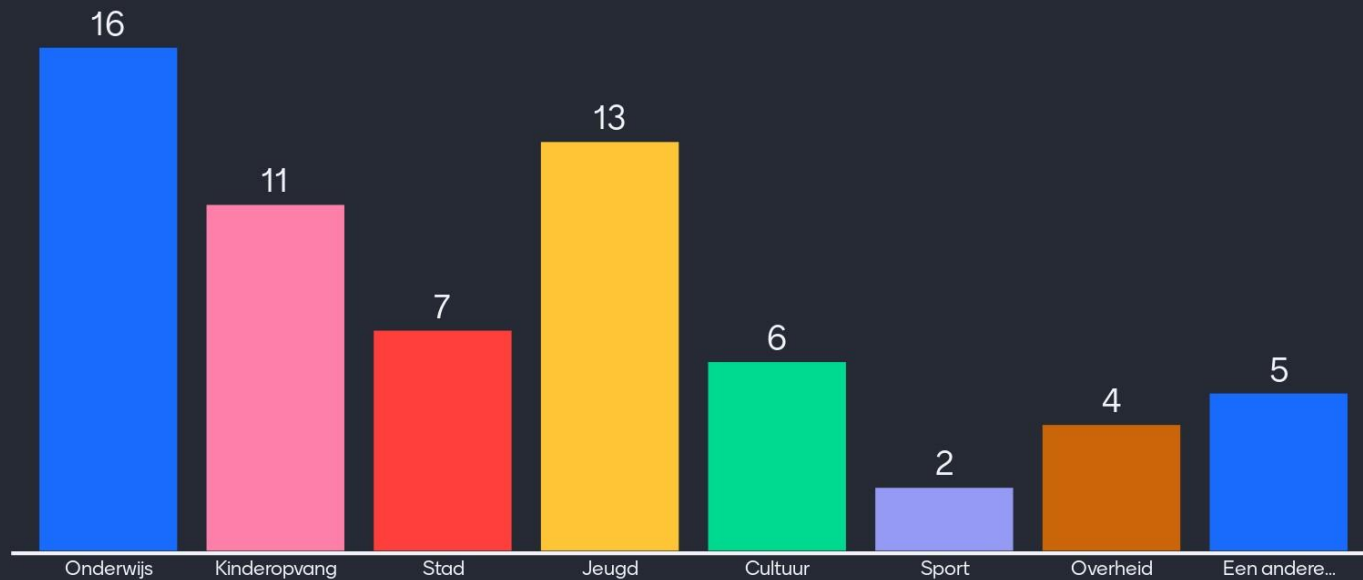
Ga naar www.menti.com en voer
5719 9085 in!

Of scan de QR-code:

Welke pet staat er vandaag op je hoofd?

Mentimeter

48

| Waarover gaat het vandaag?

Perspectief van kinderen en ouders centraal

Inspiratie vanuit onderzoek en begeleidingen

startpunt voor de reflectiedag en organiseren van het aanbod

| Waarover gaat het vandaag?

"Kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd van schoolkinderen biedt een gevarieerd en uitdagend aanbod op maat van en toegankelijk voor alle kinderen en dit vanuit de inspraak en participatie van kinderen en hun ouders. Het laat kinderen toe een vrije tijd te beleven op een plek waar ze het gevoel hebben erbij te horen en samen met anderen alle aspecten van hun identiteit ontwikkelen."

1. Een gevarieerd en uitdagend aanbod...
2. ... op maat van en toegankelijk voor alle kinderen (en ouders)...
3. ... vanuit de inspraak en participatie van kinderen (en hun ouders).

| Een gevarieerd en uitdagend aanbod

Wat vertellen kinderen en ouders?

→ Perspectieven kinderen:

- < IBO, schoolopvang, speelplein, BOKDV, Gezinsopvang, LDVBO
- Stemmen uit alle provincies

→ Perspectieven ouders:

- < IBO's
- Brussel
- Reflectie op perspectieven van kinderen

→ + ervaringen begeleiding IBO's in Brussel

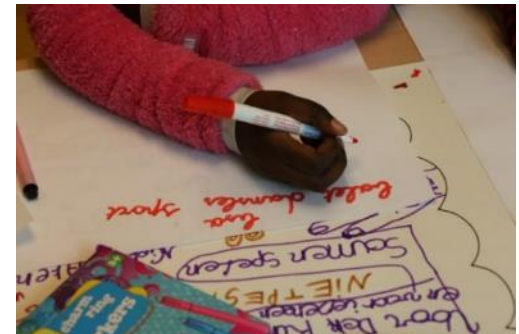

| Een gevarieerd en uitdagend aanbod

Wat vertellen kinderen en ouders?

- VRIENDEN
- VRIJE KEUZE ÉN GEPAST AANBOD
- BEGELEIDERS
- RUIMTE & MATERIALEN
- ORGANISATIE
- NEST & WEB

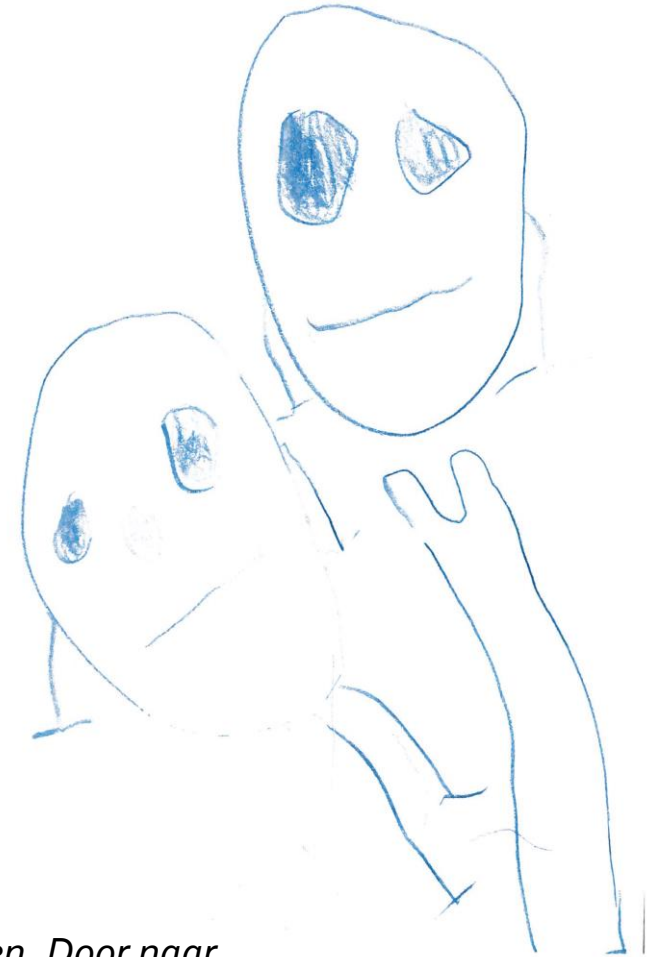
VRIENDEN

*"Als mijn **vriendjes** er niet zijn, dan verveel ik me soms. Anders niet."*
(Jongens, 7 jaar)

"In het IBO kan ik kinderen van mijn vorige school ontmoeten. Door naar hier te komen zie ik die kinderen nog eens." (meisje, 11 jaar)

"Ik kies ervoor om op woensdag naar het IBO te komen. Ik kom alleen als X er ook is. We spreken af of we wel of niet komen." (meisje, 9 jaar)

VRIENDEN

Ouders vertellen over vrienden

“Mijn kind wil in het IBO blijven omdat zijn vrienden van op school hier zijn.”
(mama)

“Als mijn zoon thuiskomt van het IBO, vertelt hij over wat hij gedaan heeft en hij spreekt altijd over de groep kinderen waarmee hij het heeft gedaan.”
(papa)

“Mijn kind deed karate. Maar hij zei, ik zou het liefst karate doen met mijn vrienden. Ik vroeg: was het niet leuk? Hij zei het was wel leuk maar ik doe het liever met mijn vrienden. Dat is altijd de vraag van hem.” (mama)

VRIJE KEUZE ÉN EEN GEPAST AANBOD

Kinderen vertellen over activiteiten

Wat vind je niet leuk in het IBO?

*Als ik op activiteit
ben en ik mag niet weg spelen.*

(meisje, 10 jaar)

"Ik wil soms liever gewoon met vrienden praten in het IBO. Ik wil niet altijd activiteiten doen. Ik kan ook kiezen om niet mee te doen met een activiteit, dat vind ik goed." (meisje, 10 jaar)

"Ik ga graag op uitstap. We zijn ook eens gaan fietsen. We konden fietsen lenen. Het is leuk om op uitstap te gaan, naar het park, naar Plopsaland." (jongen, 7 jaar)

VRIJE KEUZE ÉN EEN GEPAST AANBOD

En als er geen activiteiten zijn, wat gebeurt er dan?

Dan doen we gewoon overal rondspelen. De ene zit in de huiswerkkamer, de andere zit te dansen en de andere zit weer te knutselen. Dat is wel verschillend.

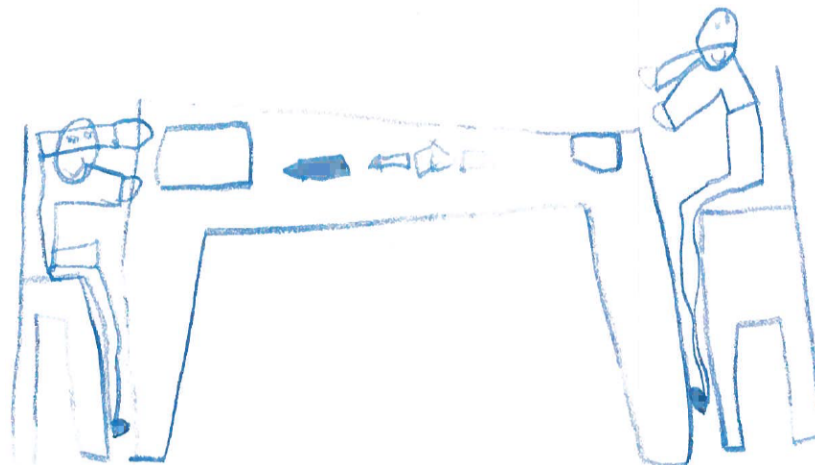
Dus je kan eigenlijk vrij kiezen wat je doet?

Ja.

Wat vind je daarvan? Heb je liever dat je vrij kan kiezen, of heb je liever activiteiten?

Nee, ik vind het wel fijn dat we vrij kunnen kiezen wat we doen. Want activiteiten vind ik ook wel leuk, alleen niet iedere dag opnieuw weer een activiteit doen.

(Meisje, 10 jaar)

VRIJE KEUZE ÉN EEN GEPAST AANBOD

Ouders vertellen over de activiteiten in het IBO

“Ik vind dat het IBO zeer goed georganiseerd is. (...) Er zijn genoeg activiteiten die ze aanbieden.” (mama)

“Met het IBO gaan ze naar het bos, ik ga niet graag naar het bos. Als ze me vertellen dat ze naar het bos gaan zeg ik :doe maar dan hoef ik dit niet te doen”. (mama)

“En uitstappen. Ze blijven ook graag omwille van de uitstappen”. (mama)

“Misschien kunnen ze ook uitstappen samen met ouders en kinderen organiseren. Dus ook activiteiten buiten en dergelijke. Het zou leuk zijn om in het IBO meer activiteiten te doen met het gezin.” (mama)

BEGELEIDERS

Zorg én spel!

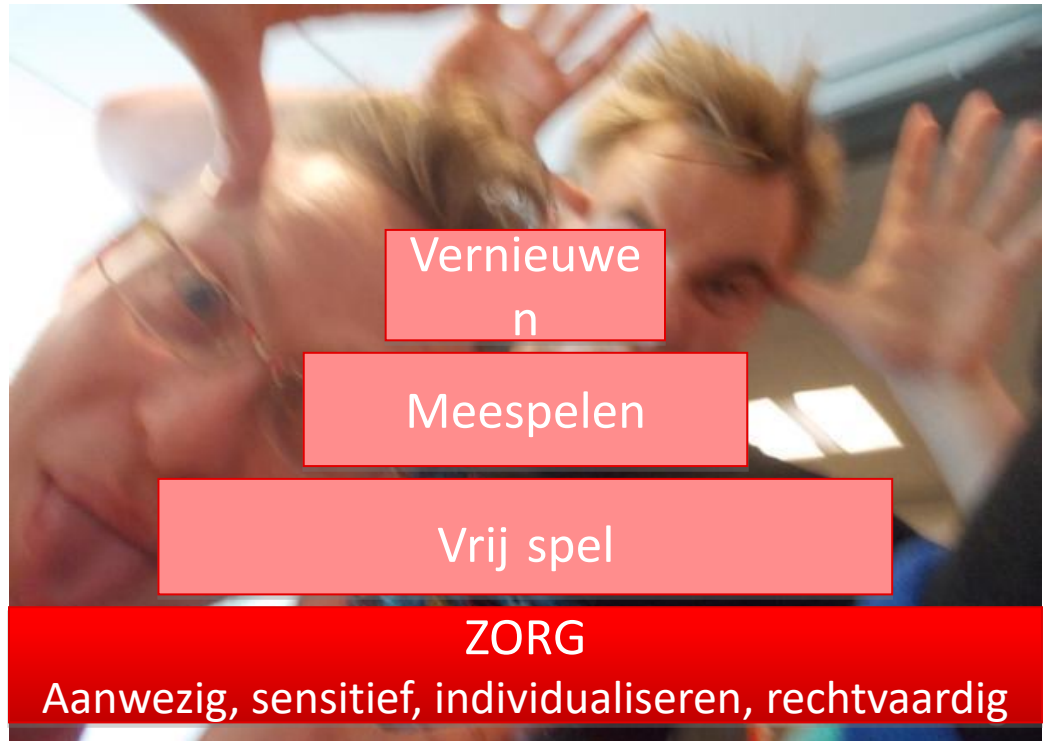
Wie is de begeleidster op de foto?

*Ellen, ze is ook mijn vriendin,
ze is lief.*

Waarom is ze lief?

*Als ze ons ziet dan geeft ze ons
altijd een knuffel.*

(Jongens, 5 jaar, speelplein)

Vernieuwen

Meespelen

Vrij spel

ZORG

Aanwezig, sensitief, individualiseren, rechtvaardig

BEGELEIDERS

Kinderen vertellen over begeleiders

Een goede begeleider die... luistert naar kinderen, speelt mee (maar niet teveel), roept niet, houdt van kinderen, organiseert activiteiten, troost een kind als het verdrietig is, ... (meisje, 8 jaar + meisje, 9 jaar)

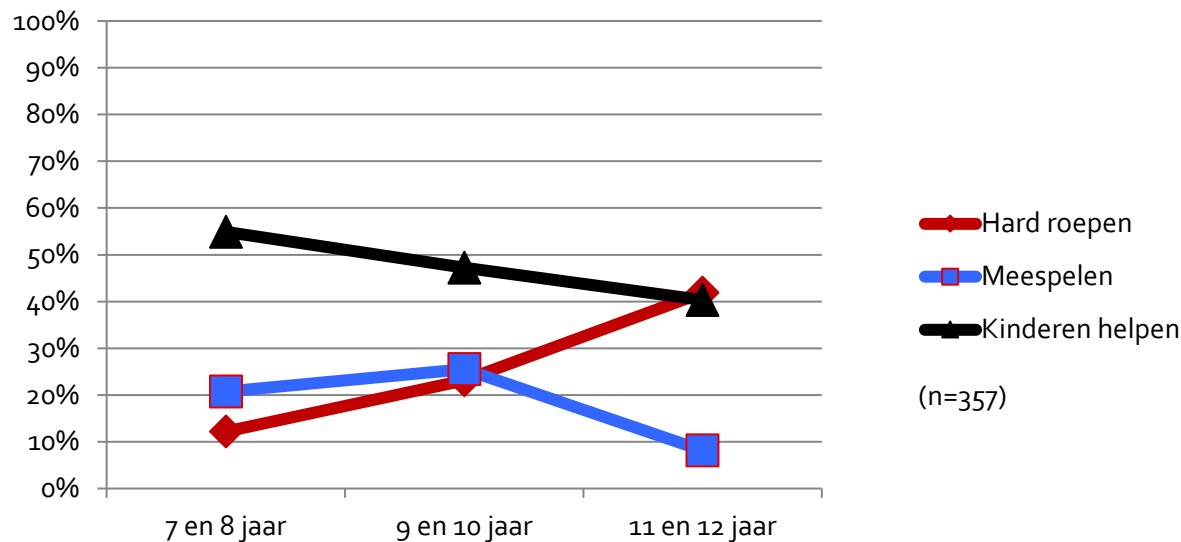
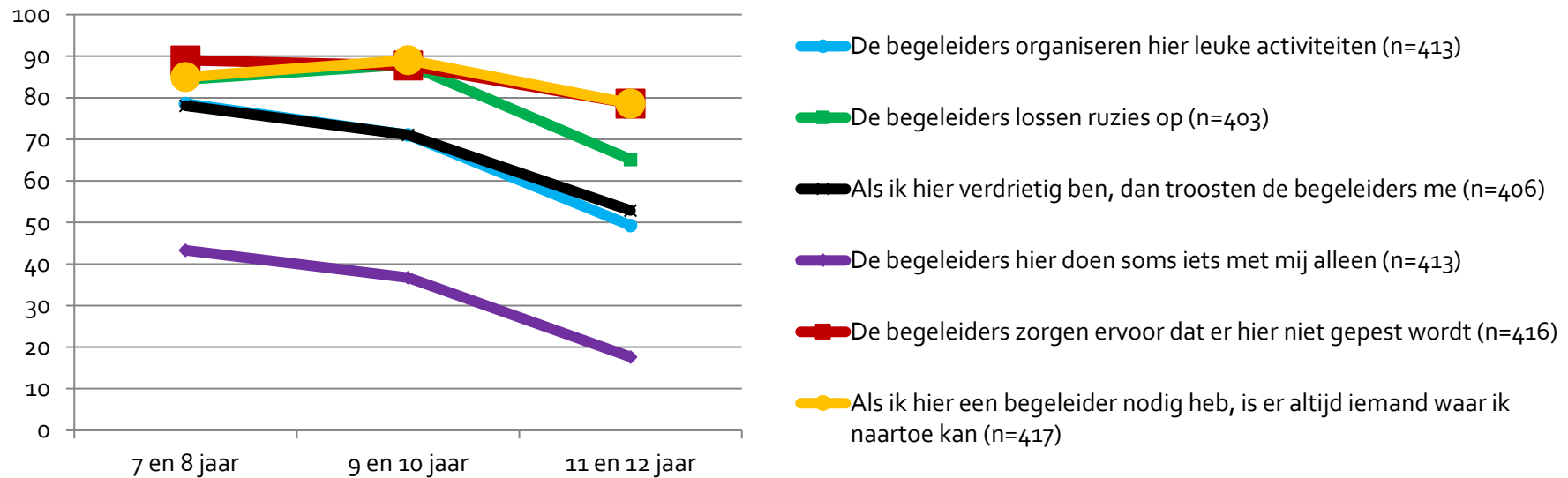
“De begeleider moet een ruzie regelen, dat is zeker. Soms wel of soms niet regelen. Want we moeten ook leren een ruzie zelf op te lossen.” (meisje, 8 jaar + meisje, 9 jaar)

“Een begeleider is rechtvaardig. Soms zijn ze boos over iets dat we niet gedaan hebben maar ze geloven ons niet.” (meisje, 8 jaar)

BEGELEIDERS

Aandacht voor tieners

BEGELEIDERS

Ouders vertellen over begeleiders

“Een begeleider moet uit volle goesting werken, of het nu knutselen is, voetballen of met de bal spelen.” (mama)

“Luisteren naar een kind wanneer ze iets heel moeilijk hebben meegemaakt. Dat is voor mij essentieel.” (mama)

“Als een kind niet aan een activiteit wil meedoen dan moeten ze dit verstaan en capabel zijn om een andere activiteit voor te stellen. En ervoor zorgen dat de kinderen zich niet vervelen. Zodat ze niet in een hoekje zitten te huilen omdat ze in het IBO zitten.” (mama)

“Voor mij is het belangrijk dat ze verbeelding hebben zodat ze kunnen meedoen met onze kinderen.” (mama)

RUIMTE EN MATERIALEN

Buiten > binnen

*'Dit is geen leuke **speelhoek** want dit is voor kleine kinderen, Deze hoek is kleuterachtig, wij zijn hier te oud voor. De kleren passen niet en het is speelgoed voor meisjes'.*

(Jongen, 10 jaar)

RUIMTE EN MATERIALEN

Kinderen vertellen over ruimte en materialen

“Ik speel graag buiten, overal heb ik verstopplekken tussen de bomen, aan de kant van het grasveld” (meisje, 8 jaar)

“Als het regent moeten we binnen spelen en dat vind ik niet leuk, het is er te klein.” (jongen, 8 jaar)

“De boomstam op de speelplaats is leuk. Er zitten mieren en lieveheerbeestjes. We klimmen op de boomstammen” (meisje, 8 jaar)

RUIMTE EN MATERIALEN

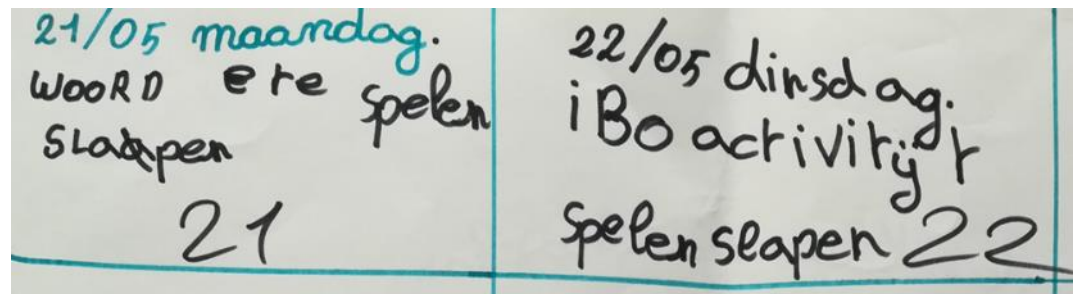
Ouders vertellen over ruimte en materialen

“In het IBO is er veel open ruimte en mijn kinderen zijn graag buiten.
Zeker mijn grootste die is graag buiten. En dat is een goede zaak.”

ORGANISATIE VAN OPVANG EN VRIJE TIJD

“Ik ga naar de gymnastiek en naar de Taekwondo. Mijn ouders doen veel voor ons, ze brengen ons altijd naar die activiteiten.” (meisje, 9 jaar)

(meisje, 8 jaar)

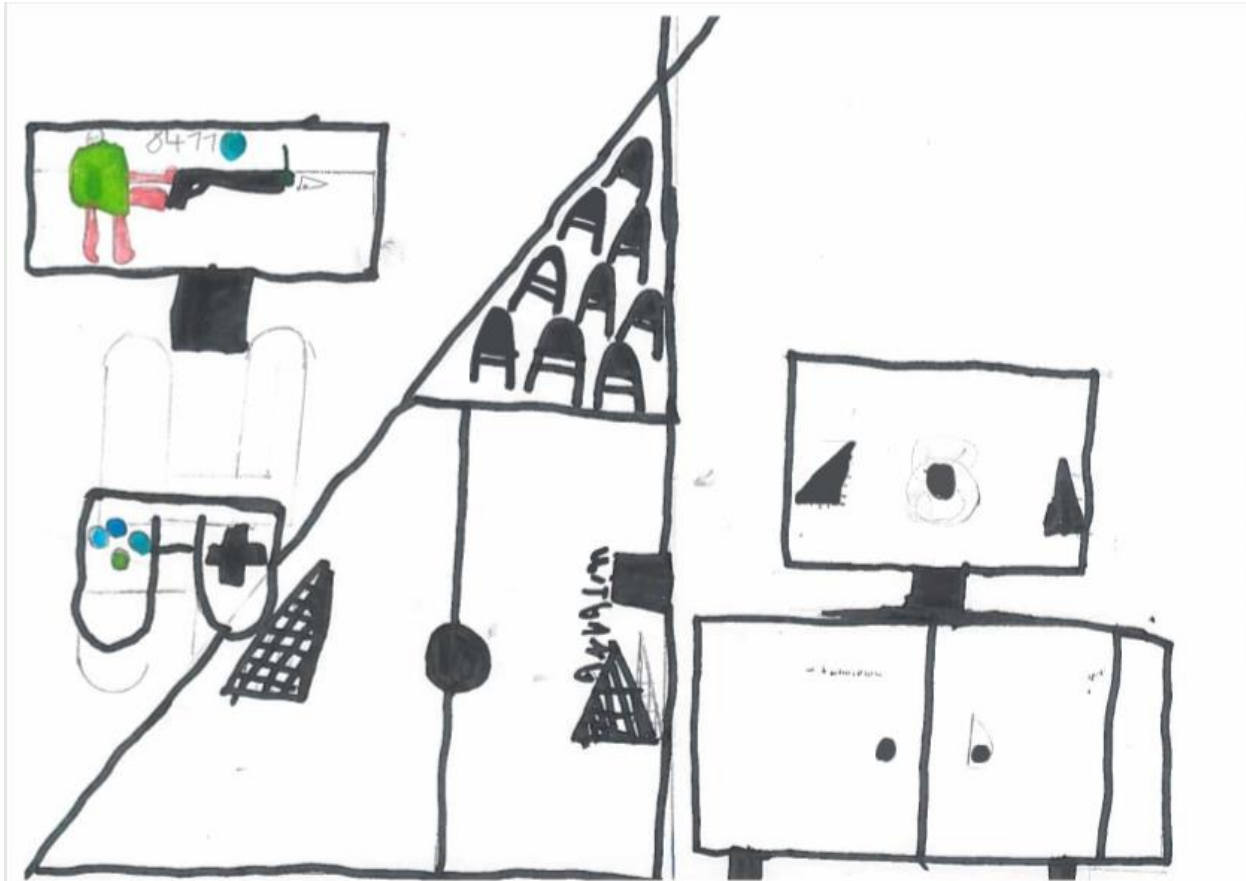
“Ik maandag ga ik naar woord en op dinsdag ga ik naar het IBO. Ik ga het liefst naar woord. Voor mijn ouders is het wel niet zo leuk, want ze moeten ons om vijf uur komen halen. Mijn papa die kan dat, maar mijn mama die kan dat niet echt. Dus dat is niet leuk voor mijn mama.” (meisje, 8jaar)

“Ik ga naar de dansles samen met mijn beste vriendin.”
(meisje, 9 jaar)

“Als de school gedaan is, dan brengt de mama van mijn vriendin mij met de auto naar de dansles. Mijn mama heeft geen tijd om mij te brengen of te halen.” (meisje, 9 jaar)

“Vroeger deed ik ook breakdance. Maar mijn mama en papa vonden dat teveel geld om dat te doen.” (jongen, 7 jaar)

(jongen, 7 jaar)

“Na school speel ik op de computer en ga ik naar de voetbalclub.”

“Mijn ouders moeten elke keer gaan tanken.”

ORGANISATIE VAN OPVANG EN VRIJE TIJD

Ouders over de organisatie van opvang en vrije tijd

“Mijn zoon ging vroeger naar een karateclub. Hij heeft dat enkele maanden gedaan. Daarna ben ik beginnen werken dus het was moeilijk voor mij om hem te brengen. Dus hij is daarmee gestopt.” (mama)

“Mijn kind doet notenleer. Ze komen naar school om de kinderen op te halen en gaan dan naar het cultureel centrum. Ze zou graag piano leren spelen, ik heb het geld opzij gezet. Maar met die uren lukt dat niet voor mij.” (mama)

“Mijn kinderen gaan naar het IBO. Ik werk en ik heb geen tijd om mijn kinderen naar clubs te brengen.” (mama)

“De enige vrije tijd die ik heb dat is in het weekend en dan moeten we van alles doen. Vroeger ging mijn kind naar de karate maar dat is altijd op woensdag en op zaterdag. Ze kon maar één keer in de week gaan, maar dat is niet genoeg om de activiteit goed te volgen.” (mama)

“Er zou iets gedaan moeten worden aan het seizoen systeem, zeker voor jonge kinderen. Ik zit nu bijvoorbeeld vast aan een sport omdat mijn kind de sport eerst heeft getest. Hij heeft vier sessies gedaan. Uiteindelijk willen we hier niet mee verder. Maar we moeten tot januari wachten om een andere sport te mogen testen. En dan is dat tijd verloren. Dat is wel spijtig.” (mama)

NEST EN WEB

De nestfunctie betekent dat schoolkinderopvang en vrije tijd een veilige en geborgen omgeving is waar kinderen zich thuis voelen en (zelf)vertrouwen vinden. De nadruk ligt op het warme onthaal, op de begeleiding die luistert naar kinderen en oog heeft voor hun wensen en vragen.

Kinderen hebben nood aan warme, veilige interacties met volwassenen waarmee zij een vertrouwensrelatie opbouwen. Continuïteit in het begeleiderteam is daarom een belangrijke voorwaarde. Het nest is een omgeving waar kinderen zich kunnen terugtrekken, waar ze kunnen rusten en waar ze vrij kunnen spelen met andere kinderen. Kinderen vinden in het nest ook een uitdagende omgeving, waarin ze op een veilige manier experimenteren en hun talenten ontdekken.

NEST EN WEB

Het web fungeert als een aanvulling op het nest, een verruiming van het eigen aanbod. Het betekent dat je instaat voor het creëren van een gevarieerd keuzeaanbod van vrijetijdsactiviteiten voor kinderen, in samenwerking met partners uit de buurt. Je bouwt een netwerk uit om kinderen zoveel mogelijk activiteiten te laten verkennen.

Kinderen participeren zo actief in hun buurt en leren de buurt en het vrijetijdsaanbod kennen. Maar binnen een webwerking kunnen voorzieningen ook partnerorganisaties uitnodigen om activiteiten in hun eigen locatie te organiseren. De schoolkinderopvang en vrije tijd bestaat immers niet op zich, maar ligt in een straat, een wijk, een buurt, en maakt zo deel uit van een gemeenschap. In de buurt en in de levensechte brede ontmoetingen die in de volle publieke ruimte liggen, krijgen kinderen zo extra kansen om informeel van elkaar te leren en met elkaar te spelen.

NEST EN WEB

Ouders vertellen over nest en web

“In de clubs en dergelijke is het natuurlijk nog professioneler. In het IBO is er ook bijvoorbeeld ‘dans’, maar op een andere manier’ (...) In het IBO is het meer zo ‘zichzelf kunnen zijn’. Een beetje familiaal. Ze moeten zich een beetje thuisvoelen. Van de ene club naar de andere. Dat is soms een beetje te veel voor de kinderen.” (mama)

“Dankzij het IBO vond X het voetbal terug leuker. In de club was er te veel niveau. En hij zag er tegenop om het nog te doen. En dankzij het IBO heeft hij terug ontdekt dat voetbal bedoeld is om u te amuseren en dat hij niet geduwd wordt in een reeks.” (mama)

“Ja, kinderen willen alles doen. Soms kiezen ze iets en na één maand willen ze een andere keuze maken. Gewoon zoals je zegt hier (in het IBO) iets doen om kindjes kennis te laten maken. Bijvoorbeeld 1 keer piano, 1 keer dat een andere keer dat.” (mama)

| ... op maat en toegankelijk voor alle kinderen (en ouders)

Vrije tijd voor kinderen, een maatschappelijke rol

→ Economische functie

→ Educatieve functie

→ Sociale functie

Vrije tijd voor kinderen, een maatschappelijke rol

Economische functie

- Gelijke kansen op de arbeidsmarkt
- Combinatie gezin en arbeid
- Kinderopvang als economische sector

Vrije tijd voor kinderen, een maatschappelijke rol

Educatieve/ pedagogische functie

- 1900: Hygiënische zorg
- 1970: Ontwikkelingspsychologische zorg

Vrije tijd is meer dan opvang

- Professionelen
- Experts
- Ouders
- Beleid

Wat is goed voor het kind?

Vrije tijd voor kinderen, een maatschappelijke rol

Sociale functie

- Kinderopvang en buitenschoolse activiteiten binnen een sociale welvaartsstaat
- Herverdelend, sociale rechtvaardigheid

Mattheüs effect

- Zelfstandige sector
- Gesubsidieerde sector

Plaatstekort & toegankelijkheid
treft kansengroepen

Voor (w)elk kind ?

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

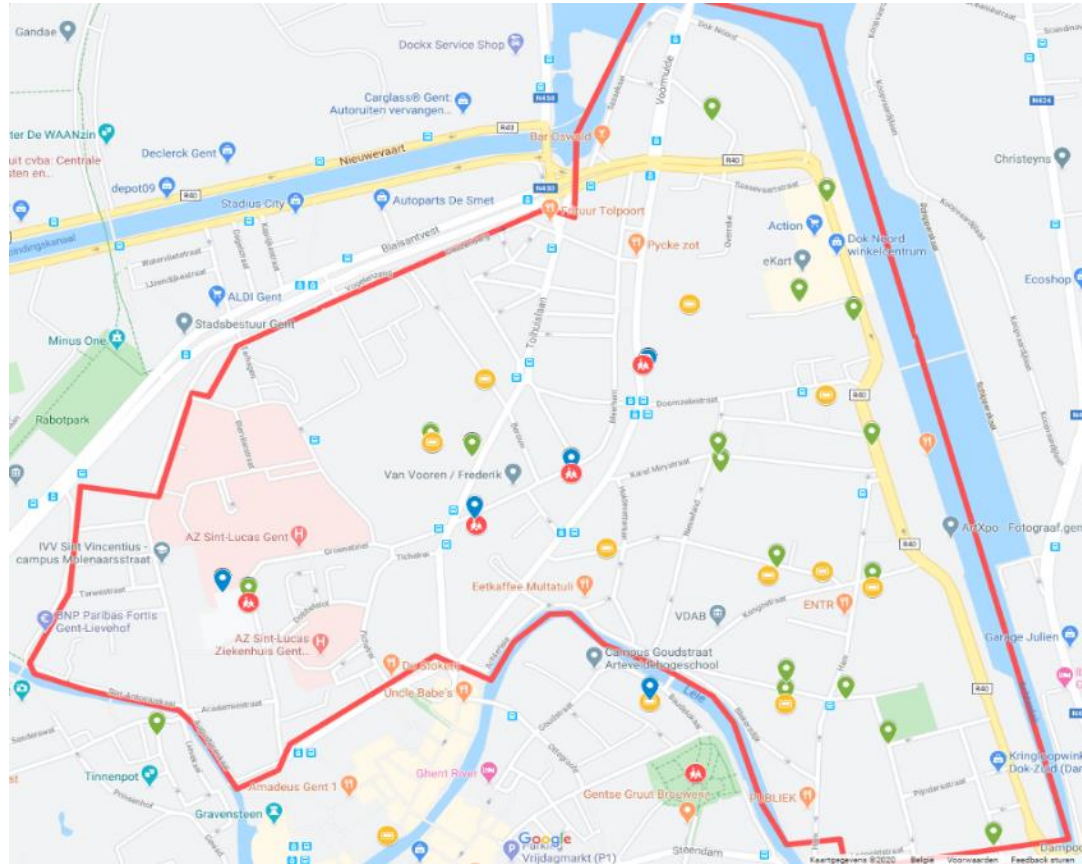
Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

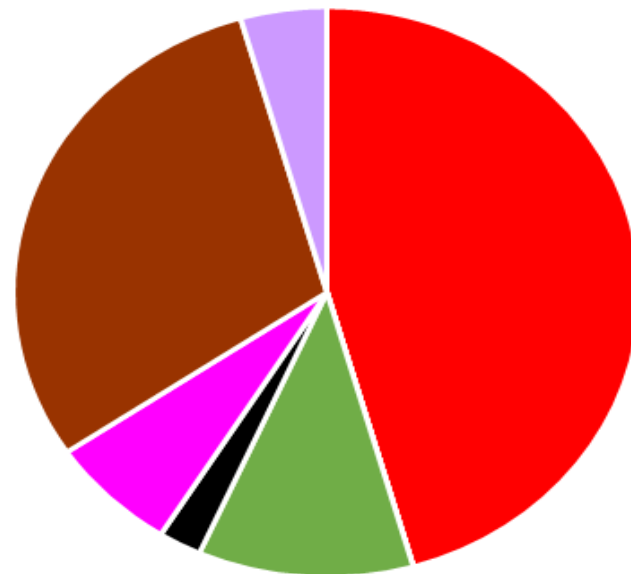
Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

- beweging
- bouwen
- koken
- lezen vertellen filosofie
- media & digitale wereld
- muziek maken & zingen
- onderzoek & ontdekken
- knutselen
- regelspel
- drama

Representatie van speelgebieden in
weekaanbod 'vrije tijd in de wijk
Sluizeke Tolhuis Ham, Gent

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

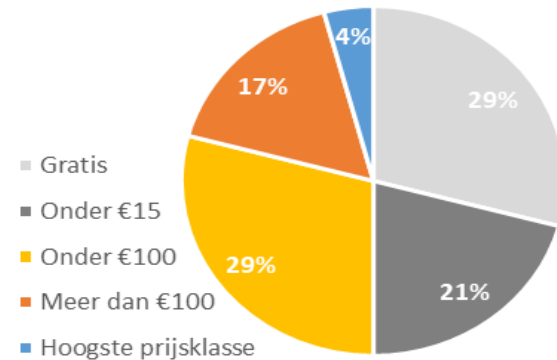
Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

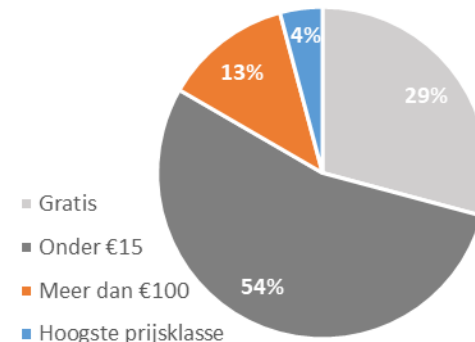
Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

Verdeling Prijsklasse- normaal, STH, Gent

Verdeling Prijsklasse- Kansentarief STH, Gent

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

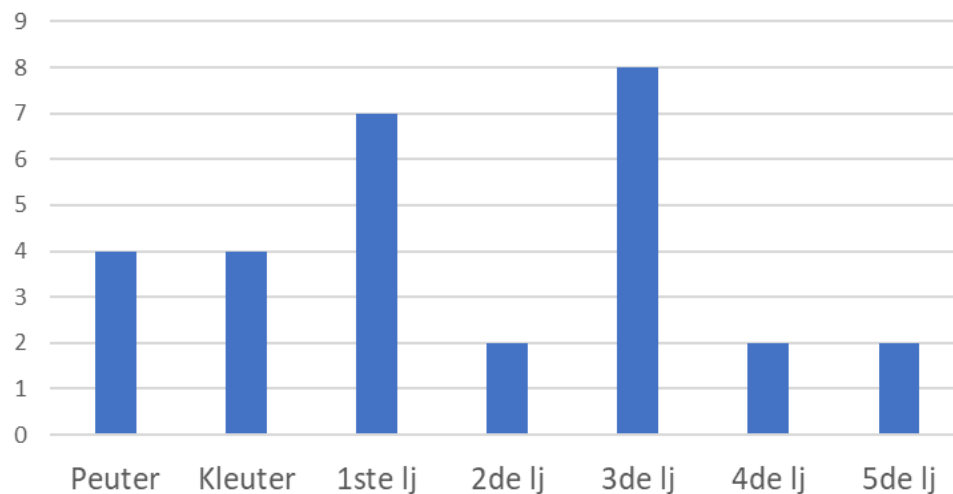
Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

Zicht op aanbod in de wijk STH, Gent op basis van leeftijdsgroep in aantal activiteiten,

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

Sportactiviteiten zijn gekend bij de gezinnen, deze inschrijvingen lopen goed. Ouders weten dat sport beoefenen goed is voor hun kind. (Brugfiguur)

Niet alle ouders zijn op de hoogte van de meerwaarde van het georganiseerde vrijetijdsaanbod voor hun kind. Tijdens de infosessies praat ik daar met iedere ouder individueel over. Soms doe ik dit in meerdere talen. (Brugfiguur)

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

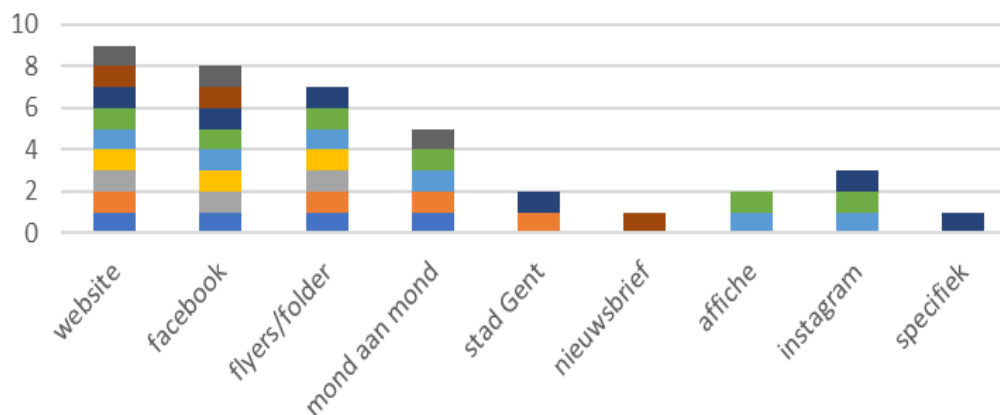
Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

Er worden inleefdagen georganiseerd tijdens de schooluren. Iedere klas kan hiervoor intekenen. Een medewerker van een vrijetijdsorganisatie begeleidt een sessie tijdens de schooluren. Kinderen maken kennis met het aanbod, ontdekken hun talenten en is vaak een stimulator om over te stappen naar het reguliere aanbod van de vrijetijdsorganisatie. (Leerkracht)

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

De b's voor toegankelijke activiteiten

Bereikbaarheid

Bruikbaarheid

Betaalbaarheid

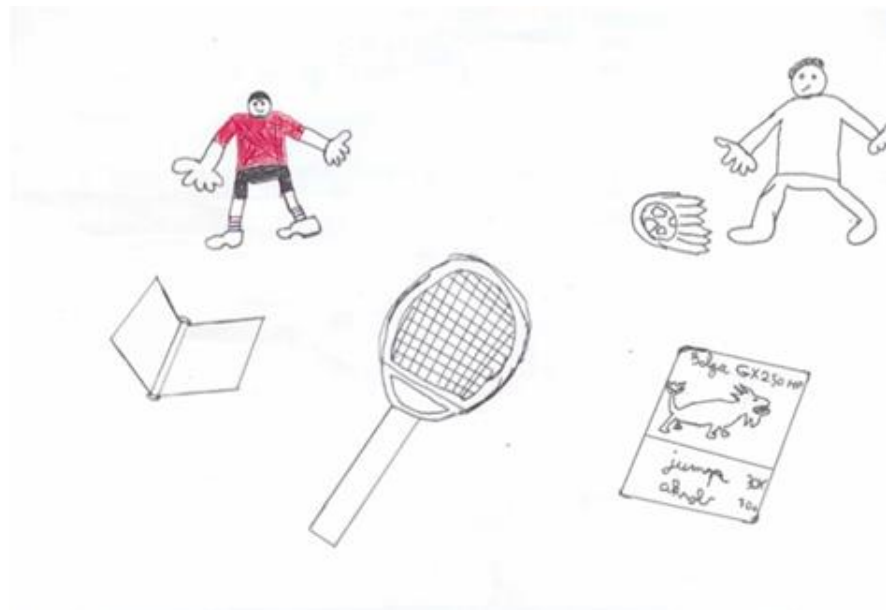
Beschikbaarheid

Begrijpbaarheid

Bekendheid

Betrouwbaarheid

Beleving

Bvb. Onderzoeksproject IBO's
**Opvang en vrije tijd in Brussel – het
perspectief van kinderen en ouders**

| ... vanuit de inspraak en participatie van kinderen en hun ouders

Participatie als bouwsteen

Tevredenheid is niet altijd een goede graadmeter

Breng- en haalcontacten met ouders cruciaal!

| Waarover gaat het vandaag?

"Kwaliteitsvolle opvang en vrije tijd van schoolkinderen biedt een gevarieerd en uitdagend aanbod op maat van en toegankelijk voor alle kinderen en dit vanuit de inspraak en participatie van kinderen en hun ouders. Het laat kinderen toe een vrije tijd te beleven op een plek waar ze het gevoel hebben erbij te horen en samen met anderen alle aspecten van hun identiteit ontwikkelen."

1. Een gevarieerd en uitdagend aanbod...
2. ... op maat van en toegankelijk voor alle kinderen (en ouders)...
3. ... vanuit de inspraak en participatie van kinderen (en hun ouders).

| We bekeken Knopjesman

Knopjesman

Keuzes maken in buitenschoolse opvang

L'homme aux boutons
Buttonman
Knöpfchenmann

<https://vbjk.be/nl/publicaties/knopjesman>

| Wat kwam in de sessies aan bod?

Sessie 1: Focus op speelaanbod

Van waar vertrekt speelaanbod

- kinderen
- animatoren
- materiaal
- omgeving (infrastructuur, ruimte, binnen-buiten)

Hoe kan je meer speelkansen aanbieden in je eigen aanbod.

Hoe kan jouw aanbod een functie vervullen in het aanbod van Mechelen

- Nood aan focus op samenwerkingen
- Nood aan expertise uitwisseling
- Nood aan kennis van elkaar: zowel en expertise als in doelgroep
- Nood aan meer middelen

| Wat kwam in de sessies aan bod?

Sessie 2: Focus op begeleidershouding

“Wat vinden we belangrijke eigenschappen van een goede begeleider?”

- Bij – Bloem – Boom
- Oog voor kinderen & ouders

“Wat zijn belangrijke voorwaarden?”

- Opvolgen & coachen
- Periodiek evalueren
- Tijd voor reflectie
- Duurzaam medewerkersbeleid

→ Kunnen we ook hier organisatie-overschrijdend over nadenken?

→ Knelpunten rond medewerkers over sectoren heen samen aanpakken?

| Wat kwam in de sessies aan bod?

Sessie 3: Focus op vrije tijd en intens spelen (in het web)

“Wat heet ‘vrije tijd’ en ‘intens spelen’?”

“Hoe bieden we dit intern?” en “Hoe bieden we dit extern?”

Moeilijkheden in het BOA-verhaal:

- Mooi verhaal, maar: praktisch haalbaar?
- Hoe trek je een extern aanbod binnen?
- Wie zetten we waar in?
- Verschillende perspectieven

Take-away messages:

- “Soms moet ge gewoon ne keer ne stap zetten!”
- Beetje bij beetje bouwen aan samenwerking ...
- ... en die zichtbaar maken. Ook al lijkt het klein.
- Bewust zijn dat het een investering is: beweging – tijd & ruimte

| Wat kwam in de sessies aan bod?

Sessie 4: Focus op samenwerkingen en buurtwerk

- Recht op vrije tijd= Recht op rust, spelen, sporten/bewegen, cultuur beleven, leren.
    - Welke focus legt jouw organisatie?
    - Hoe kan je de andere aspecten toevoegen? Zelf? Met partner?
  - Welke kansen zien we nog in de buurt van onze organisatie?
    - Wat ligt er in jullie buurt waar jullie (nog geen) gebruik van maken?
-
- Nood aan goeie voorbeelden
  - Nood aan (gedeelde) infrastructuur
  - Nood aan testfases voor samenwerkingen. "het is nu de tijd om te doen"
  - Nood aan 'sociale kaart' van organisatoren maar ook publieke ruimte
  - Nood aan 1 (gekend) aanspreekpunt voor organisatoren maar ook voor ouders

a Raas Van Gaverestraat 67A, 9000 Gent
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be
w www.vbjk.be